

Willy Vlautin

Vrij

roman

Vertaald door Dirk-Jan Arensman

MEULENHOF

ISBN 978-90-290-9031-5

ISBN 978-94-0230-281-3 (e-boek)

NUR 302

Oorspronkelijke titel: *The Free*

Omslagbeeld: © CJ/LatentSeen. Bewerkt door DPS Design & Prepress
Studio, Amsterdam

Zetwerk: Steven Boland

© 2014 Willy Vlautin

© 2014 Nederlandse vertaling Dirk-Jan Arensman en Meulenhoff Boekerij bv,
Amsterdam

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van
druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande
schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor de beschermheilige van de verpleegsters, Camillus de Lellis

1

Leroy Kervin deed zijn ogen open, en zag een vrouw in een blauwwitte sterretjesbikini met een pneumatische boor in haar hand. Hij kon haar blonde haar zien, haar hoge hakken en slanke, lange benen. Voor het eerst in zeven jaar kon hij haar zien, zonder dat zijn zicht wazig was. Hij zag haar duidelijk in de gloed van een klein gekleurd nachtlampje.

Hij lag in een tweepersoonsbed en keek naar het meisje. Hij kon de bedrijfsnaam onder haar op de kalender lezen: JACKSON GEREEDSCHAPPEN. Hij herinnerde zich dat zijn neef daar werkte. Plotseling kon hij dingen doordenken, op een rijtje zetten, iets waartoe hij de afgelopen paar jaar niet in staat was geweest. Het was alsof zijn brein plotseling een nimmer eindigende sneeuwstorm uit was gelopen. Tranen drupten van opluchting langs zijn wangen. Was hij eindelijk vrij? Was hij echt weer zichzelf?

*

Leroy Kervin was vierentwintig toen zijn legerenheid van de National Guard naar Irak was gestuurd. Een half jaar na zijn uitzending had een berm bom het voertuig waar hij in zat vernietigd. Er was een soldaat omgekomen, twee andere waren zwaargewond geraakt, en hij was wakker geworden in een ziekenhuis in Duitsland, met ernstig hersenletsel en twee gebroken armen. Hij kon niet praten en niet lopen. Het leven dat hij voor

die bom had gekend, bestond niet meer. Die Leroy Kervin was verdwenen.

De nieuwe Leroy Kervin herkende mensen niet die hij net had ontmoet. Hij raakte binnen de kortste keren geagiteerd, en werd net zo snel depressief. Het ene moment gooide hij uit frustratie met dingen, het volgende zat hij te snikken. Hij deed er maanden over om opnieuw te leren lopen, maanden voor hij weer een vork kon vasthouden, en hij worstelde voortdurend met zijn spraakvermogen en zijn emoties. Er was geen wonderbaarlijk herstel voor Leroy Kervin. Revalidatie ging over in verzorging, en uiteindelijk kwam hij terecht in een tweederangs woongroep voor invalide mannen in een stadje in de staat Washington.

*

Maar die avond werd hij, voor het eerst sinds de explosie, helder wakker. Herinneringen stroomden bij hem binnen. Hij kon zich zijn vaste gewoontes herinneren, het menu van die week, hoe laat hij naar bed ging en op welke dagen hij zich douchte. Hij kon zich herinneren dat zijn moeder hem een afhaalmaaltijd kwam brengen en dat ze naast hem zat terwijl ze samen tv keken. Hij kon zich zijn vriendin herinneren, haar ogen en gezicht, de moedervlek op haar kuit en dat ze rondliep in haar ondergoed. Hij wist plotseling weer hoe ze lachte, hoe haar stem klonk als ze overstuur was, hoe ze nieste en hoe ze bedroefd zuchtte als 's morgens de wekker ging.

Wat gebeurde er met hem?

De tijd verstreek en hij wist niet wat hij moest doen. Hij werd moe. Hij hoorde dat dat joch in de kamer naast hem, Rolly, lag te rukken en vaagjes dat die ouwe Hal in de kamer aan de andere kant van de gang lag te snurken. Verderop kon hij horen dat Donald een hoestbui had. Donald, die soms naakt rondliep, die Leroy's kamer in kwam, hem wakker schudde en onverstaanbare woorden in zijn gezicht spuwde. Als hij in slaap viel, zou hij dan weer verdwaald zijn in de mist als hij wakker werd? Zou de helder-

heid verdwenen zijn? Zou hij de rest van zijn leven daarin moeten doorbrengen?

Hij herinnerde zich plotseling de lange maanden waarin het, telkens als hij zijn ogen sloot, was alsof hij verdronk in de modder. En dan waren er de periodes waarin zijn gedachten louter om frustratie en geweld draaiden. Er gingen dagen voorbij waarin hij, telkens als hij een deur open of dicht hoorde gaan, zeker wist dat iemand hem kwam vermoorden. De angst daarvoor spoelde als een golf over hem heen, en als de angst wegzakte, kwam de mist terug en kon hij zich niets meer herinneren. Dan begon het allemaal gewoon opnieuw. Was dat zijn leven? Was deze helderheid gewoon de zoveelste illusie, een truc? Hij wist dat hij waarschijnlijk zijn ogen zou sluiten en in slaap zou vallen, en dat de helderheid zou verdwijnen en de frustratie, de sombere gedachten en de mist zouden terugkeren. Maar op dat moment, die nacht, had hij een venster en hij besloot er doorheen te ontsnappen.

Hij besloot zich van kant te maken.

Hij stapte zo hysterisch van paniek uit bed, dat hij begon te hyperventileren. Hij schuifelde naar de keuken en probeerde op adem te komen. Hij probeerde de besteklade open te doen om een mes te pakken, maar die zat op slot. Hij controleerde het medicijnkastje, maar dat zat ook op slot. Hij liep naar de deur naar de garage en deed hem open. Hij vond het lichtknopje en deed het licht aan. De ruimte was leeg, afgezien van een lege werkbank aan de andere kant en een oud houten hekje van een meter of anderhalf dat tegen de achtermuur stond. Er lag geen gereedschap; niets dat van nut kon zijn, behalve een paar oude verblikken. Hij staarde naar het houten hek, liep er toen naartoe en stak zijn handen tussen de spijlen. Hij sleepte het de garage uit, naar de huiskamer en zette het tegen het veiligheidshekje dat voor de trap naar de eerste verdieping stond. Zijn benen begonnen te trillen van inspanning en hij ging op de bank in de huiskamer zitten en rustte even uit.

Hij had een touw nodig, maar dat was er niet. Hij slofte terug naar zijn kamer. Hij haalde het ene nette overhemd uit de kast dat zijn moeder voor hem had opgehangen, liep terug naar het

traphekje en deed het open. Hij beklom de eerste trede en draaide zich om. Hij deed het plastic hekje dicht, sleepte het houten hekje ervoor en zette het ertegenaan. De oude, puntige houten staken stonden scheef naar de trap toe. Hij gebruikte een mouw van het overhemd als touw, bond de hekjes aan elkaar en ging zitten.

Hij werd overmand door uitputting. Hij sloot zijn ogen, leunde tegen de muur en wachtte. Toen hij weer ging staan, was dat wankel, maar hij sleepte zich de trap op. Bijna bovenaan hoorde hij het geluid van Freddie McCall, de nachtwaker, die lag te snurken. Hij nam de laatste paar treden en bereikte de eerste verdieping. Er brandde een lamp op het bureau. Hij kon Freddie op zijn buik zien liggen, volledig gekleed, in slaap.

Hij liep naar de andere kant van de ruimte, zo ver mogelijk bij de trap vandaan, en draaide zich om. Hij was buiten adem en duizelig. Hij dacht weer aan zijn vriendin, Jeanette. Hij herinnerde zich het huis dat ze samen hadden, dat ze naast hem in bed lag te slapen, hoe ze tegen het eind stiekem een briefje in elke zak van elk overhemd stopte, in elke broek en elke sok in zijn reistas. Hoe ze hem in tranen naar de basis reed. Dat ze aan de telefoon vanaf het andere eind van de wereld in snikken uitbarstte, en vervolgens de rest van hun gesprek probeerde hem aan het lachen te maken. Waar was ze nu?

En nam hij de juiste beslissing? Misschien was die helderheid wel geen kortstondige illusie – misschien had zijn brein zich wel plotseling hersteld? Maar dat kon niet, toch? Dat soort dingen gebeurde niet, of wel? De tranen vielen uit zijn ogen en hij probeerde te rennen.

Hij vroeg zijn benen sneller te bewegen dan ze in zeven jaar gedaan hadden, en hij vloog met zijn armen uitgestrekt van de trap. Hij landde boven op de oude houten staken, en die drongen zich bij hem naar binnen terwijl hij tegen de grond klapte en bewusteloos en bebloed op de vloer bleef liggen.

2

Freddie McCall werd wakker van het lawaai en grabbelde naar zijn bril. Hij deed het licht aan, rende de trap af en trof Leroy bewusteloos aan, met een stuk hout dat uit zijn borst stak. Er lag overal bloed. Hij rende naar de telefoon en belde 911.

Toen hij had opgehangen, hield hij twee theedoeken op de grootste wond en staaarde naar Leroy's gezicht. Er zat een snee van vijf centimeter op zijn wang waar bloed uit liep en een groter wordende buil op zijn voorhoofd. Freddie wilde iets zeggen om hem gerust te stellen, maar telkens als hij iets probeerde te zeggen, begon hij te huilen.

Hij had Leroy altijd gemogen. Voor een man die niet kon praten, wiens hersens door de oorlog waren verwoest, had hij persoonlijkheid. Hij hield van Cap'n Crunch en kon dagenlang naar het sciencefictionkanaal kijken. Hij had nooit ruzie gezocht of zich gewelddadig gedragen tegenover de andere bewoners. Hij had soms aanvallen van wanhoop en weigerde dan uit bed te komen, maar wie zou die niet hebben? En in de twee jaar dat Freddie daar nu was, waren er tientallen keren geweest dat Leroy hem midden in de nacht wakker had gemaakt. Dan trok hij Freddie mee naar de achterdeur en klopte erop. Freddie zocht de sleutel dan op, haalde de deur van het slot, en dan gingen ze naar buiten om naar de sterren te kijken. Leroy liep dan als een oud mannetje over het gazon, met zijn hoofd naar achteren, en staaarde naar de verre sterrenstelsels.

Hij had gehoord dat Leroy's moeder hem altijd bezocht als ze van haar werk kwam. Dan keek ze met hem naar herhalingen van *Star Trek* en hielp ze hem met zijn avondeten. Als ze wegging, omhelsde Leroy haar zo stevig dat ze bijna geen adem kon krijgen. 'Maak je maar geen zorgen. Dat deed hij ook al voor hij gewond raakte,' zei ze altijd. Ze was meestal al weg tegen de tijd dat Freddie aan zijn nachtdienst begon, maar soms kwam hij haar tegen en als dat gebeurde, had hij altijd met haar te doen. Ze werkte bij de Safeway. Ze woonde alleen in een klein huisje in een armoedige buurt, en ze reed in een auto die vijftientig jaar oud was.

*

Het geluid van een sirene klonk en een ambulance parkeerde op de oprit. Twee broeders renden naar binnen en gingen onder aan de trap met Leroy aan de slag. Terwijl ze dat deden, liep Freddie de keuken in, belde de manager van de woongroep en sprak daarna een bericht in voor Leroy's moeder. De bewoners kwamen langzaam uit hun kamers. Hal, de zesenzeventigjarige, ging naast Freddie staan. Het joch, Rolly, stond achter hem te huilen, en Donald, de vijfendertigjarige indiaan, staarde bijna catatonisch naar de tv.

'Het is oké, jongens,' zei Freddie tegen ze. 'We kunnen verder weinig doen om te helpen, dus laten we proberen weer te gaan slapen. Het komt wel in orde met Leroy. Deze jongens weten wat ze doen.' Maar ze verroerden zich geen van allen, zelfs Freddie niet. Ze bleven allemaal staan toekijken, terwijl de broeders Leroy op een brancard legden en naar buiten droegen, naar de ambulance. Ze keken hoe hij achterin werd geladen en weggereden.

*

De manager van de woongroep, Julie Norris, arriveerde. Samen brachten ze de bewoners weer naar bed, haalden de kapotte hekjes weg en probeerden het met bloed bevedekte tapijt schoon te maken.

Het was vier uur toen ze vertrok. Freddie maakte zich zo'n zorgen en was zo overstuur dat hij alleen maar koffie kon drinken en wachten tot zijn dienst erop zat. Toen de man van de dagdienst, Dale Riley, er om kwart over zes was, een kwartier te laat, realiseerde Freddie zich dat hij maar een uur had geslapen.

Hij stapte in zijn afgeragde Mercury Comet uit 1965 en startte de motor. Hij zette de verwarming vol aan, stapte weer uit, krabde de ruiten en reed naar huis. Hij kon zijn adem zien toen hij naar binnen liep. De kookwekker stond op het aanrecht en hij nam hem mee en zette hem op zes minuten. In de badkamer deed hij een straalkachelkje aan, legde zijn werkuniform ernaast en stapte onder de douche.

Dertien minuten later zat hij weer in zijn auto. Hij reed naar het industrieterrein van het stadje en parkeerde voor Heaven's Door Donuts, een klein gebouwtje opgetrokken uit witte B-2-blokken dat ooit een hamburgerkraam was geweest. Er hing een lichtreclame aan het dak met de naam in cursieve roze neonletters. Het was een donutwinkel waar hij de afgelopen veertien jaar minstens vijf keer per week kwam. De eigenaar, een Vietnamese man van zestig die Pham heette, maakte de donuts in de achterkamer. Achter de toonbank stond een obese vrouw van middelbare leeftijd met blond geverfd haar die Mora heette. Toen hij voorreed, knipperde hij twee keer met zijn koplampen en ze kwam haastig naar buiten met drie dozijn donuts in twee roze dozen.

'Jezus, wat ben jij laat vandaag,' zei ze. Haar haar was met een feloranje hoofdband naar achteren getrokken en ze had een rode trainingsbroek aan en een wit schort voor. Ze gaf hem de dozen aan.

Freddie zette ze naast zich op de stoel. 'Dale was weer eens te laat.'

'Ze zouden die ouwe Dale eigenlijk moeten ontslaan.'

'Deden ze dat maar.'

'Je ziet er moe uit.'

'Ben ik ook een beetje,' zei hij.

Mora leunde naar voren en legde haar armen op het portier.

Haar lippen waren blauw van de kou en haar adem kwam eruit als rook, en verwaaide.

‘Je weet toch dat je baas de donutrekening niet heeft betaald.’

‘Ik zal zorgen dat-ie dat doet.’

‘Hij begint me net zo op mijn zenuwen te werken als Dale,’ zei Mora, en ze glimlachte.

‘Mij ook.’

‘Heb je de wedstrijd nog gehoord, gisteravond?’

‘Dat was ik wel van plan. De radio stond aan, maar ik ben in de eerste periode al in slaap gevallen, en daarna moest ik naar mijn werk.’

‘Je hebt niet veel gemist. Ze werden verpletterd door Moose Jaw. Weet je zeker dat het wel gaat, Freddie? Je ogen zijn helemaal rood. Dat zie ik zelfs in dit licht.’

‘Ik ben gewoon een beetje moe, Mora. Het was een lange nacht, maar het gaat wel.’

Ze ging rechtop staan en begon terug te lopen naar de donutwinkel. ‘Ik heb er een extra *twist* en een handjevol donutballetjes voor je bijgedaan,’ riep ze. ‘Ik zie je morgen, Freddie. En zorg dat je een beetje slaapt.’

Hij riep tot ziens, reed het parkeerterrein af, naar Logan’s Verhandel, en parkeerde daar. Binnen deed hij de lichten en de computer aan. Hij zette de donuts op de toonbank, zette koffie en haalde de voordeur van het slot.

Hij had vier koppen koffie nodig om wakker te blijven tijdens de ochtenddrukte. Toen de winkel eindelijk leeg was, was het elf uur. Hij zette nog een pot koffie en begon de winkelvloer te vegen. Om tien over half twaalf parkeerde de eigenaar van de winkel, Pat Logan, zijn nog geen jaar oude Ford F-250 pick-up op het parkeerterrein voor. Hij was een lange man en ongeveer honderd kilo te zwaar. Hij had slechte knieën, bruine tanden en begon kaal te worden.

Zijn vader, Enoch Logan, had de winkel in 1970 geopend. Op zijn sterfbed had meneer Logan tegen zijn vrouw gezegd dat hij wilde dat Freddie de zaak zou runnen. Hij wilde hem deels eige-